

Písanie čiarky v súvetiach

(Deduktívny výklad)

Čiarka ako interpunkčné znamienko má rozhodujúci význam v myšlienkovom aj grafickom členení výpovede. O jej dôležitosti hovorí aj fakt, že je internacionálnym symbolom používaným v mnohých krajinách sveta. „Písanie čiarky v jednoduchej vete i v súvetí je práve také dôležité ako písanie mäkkého či tvrdého i/y.“ (). Bohužiaľ pravidlá jej používania sú pre väčšinu obyvateľov Slovenska pomerne problematické. Čiarka je najfrekvencovanejšia chyba v písanom texte. Kvôli účelnosti sa pravidlá písania čiarky delia na dva veľké okruhy: písanie čiarky v jednoduchých vetách a v súvetiach. My sme sa rozhodli spracovať problematiku písania čiarky v súvetiach, pretože táto téma je urgentnejšia. Najprv analyzujeme prípady jej písania v priraďovacom a neskôr v podraďovacom súvetí.

Pravidlá slovenského pravopisu uvádzajú nasledujúce prípady používania čiarky v súvetiach.

1. Čiarkou sa pripájajú hlavné vety v bezspojkovom priraďovacom súvetí: *Odhodil som list, vzal som si svoje veci a vybehol som von.* V tomto prípade zastupuje čiarka priraďovacie spojky a, i, aj, ani, alebo, či.

2. Ďalej sa čiarka píše vo vetách pred priraďovacie spojky okrem a, i, aj, ani, alebo, či: *Pomodlili sa, no ani to im nepomohlo.* Tieto spojky však môžu a nemusia byť oddelené čiarkou vtedy, ak je medzi vetami evidentný stupňovací, odporovací alebo vylučovací význam: *Zjedol všetko, a nemal dost.*

3. Existujú aj súvetia s viacnásobnými priraďovacími spojkami, napr. aj – aj, alebo – alebo, buď – alebo, ktoré oddeľujeme čiarkou: *Buď pôjdete týmto smerom, alebo sa nikde nedostanete.*

4. Čiarka sa tak isto píše pred spojkami a spájacími výrazmi, ktoré obsahujú spojku a, napr. a preto, a teda, a tak, a predsa, a jednako, a pritom. Čiarkové spojenie je v tomto prípade podmienené druhou časťou spájacieho výrazu: *Prichytili ho pri čine, a predsa ho nezatkli.*

5. V prípade, že máme spájací výraz a to s vysvetľovacím, resp. dôvodovým významom, píšeme pred neho čiarku: *Na ulici nebolo ani živej duše, a to bolo tesne pred Vianocami.* Na druhej strane je dôležité odlíšiť prípad, keď má zámeno to funkciu samostatného vetného člena: *Dozvedela sa novinu a to ju dostalo.*

V podraďovacom súvetí sa čiarka používa ešte častejšie.

1. Čiarkou sa oddeľujú vedľajšie vety od hlavných, pričom sa používajú podraďovacie spojky, napr. keď, že, aby, hoci, takže, ďalej vzťažné alebo opytovacie zámená, napr. kto, čo aký, ktorý alebo príslovky, napr. kam, odkiaľ, kedy: *Neviem, čo sa tam stalo.* Výnimku tvoria slovné spojenia s mať/nemať a byť/nebýť: *Nemám čo robiť. Nebolo čo jesť.*

2. Čiarkou vyčleňujeme vedľajšiu vetu vsunutú medzi dve hlavné, a to aj keď za ňou nasleduje spojka a, i, aj, ani, alebo, či: *Povedala mi, aby som povysával, a už tu bola s vysávačom.*

3. Čiarka sa píše pred priraďovacie spojky a, i, aj, ani, alebo, či, ak ju predchádza vedľajšia veta: *Videl som toho naozaj veľa, ale čo som videl včera, nemalo obdobu.*

4. Pred porovnávacími podrad'ovacími spojkami, ako ani, než, sťa, sa čiarka píše len vtedy, ak za nimi nasleduje celá veta: *Usmieval sa, sťa by ho to nemrzelo.* Naopak vtedy, keď nasleduje len vetný člen, čiarku vynecháme: *Jej vlasy sa leskli ako diamant.* Zaujímavé je to, že ak použijeme spojku ako na uvádzanie príkladu, nesmieme na čiarku zabudnúť: *Poznáme interpunkčné znamienka, ako bodka, otáznik, výkričník...*

5. Spojka ako môže byť aj vo funkcii spájacieho výrazu, po ktorom nasleduje ďalší vetný člen, prípadne neurčitok, a vtedy sa pred neho píše čiarka: *Nevedel, ako sa zachovať ()*

6. Čiarkou sa nepripája spojenie dvoch vedľajších viet dvoma spojkami – priraďovacou a podrad'ovacou, pretože obe vety sa chápu ako rovnocenné: *Bol to on, kto ju zavraždil a kto ukryl jej telo.*

7. Čiarka sa nepíše, ak sú dve vedľajšie vety navzájom pripojené len priraďovacou spojkou. Vtedy sa podrad'ovacia spojka môže a nemusí zopakovať: *Neviem, kedy sa ozvať a (kedy) byť ticho.*

Ako vyplýva z výkladu, čiarka má v súvetiach 2 základné funkcie – vyčleňovaciu a pripájaciu. Vyčleňuje vety v podrad'ovacom súvetí, čím naznačuje vzťah dominancie a recesivity, a pričleňuje rovnocennú hlavnú alebo vedľajšiu vetu, teda zdôrazňuje rovnocenný vzťah. Aj tieto funkcie vytvárajú z čiarky dôležitý komunikačný prvok textu, bez ktorého by nastali vo výpovediach mnohé nejasnosti, ktoré by mohli vyústiť do dezinformácií.

Literatúra: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV.: Pravidlá slovenského pravopisu. Bratislava, VEDA 2000